

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 16 lipca 2014 r.

Sąd Okręgowy w Gliwicach VIII Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący:	SSR del. Joanna Smycz
Protokolant:	Maria Szczęsna

po rozpoznaniu w dniu 16 lipca 2014 r. w Gliwicach

sprawy A. M. (W.-M.)

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Z.

o zwrot nienależnie pobranego świadczenia

na skutek odwołania A. M.

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Z.

z dnia 14 marca 2014 r. **nr** (...)

- zmienia zaskarżoną decyzję w ten sposób, że ustala, iż odwołująca A. M. nie pobrała nienależnego świadczenia w kwocie 1041,03 zł (tysiąc czterdzieści jeden złotych 3/100 groszy) i nie jest zobowiązana do jego zwrotu;
- zasądza od Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Z. na rzecz odwołującej kwotę 60 zł (sześćdziesiąt złotych) tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego.

(-) SSR del. Joanna Smycz

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 14 marca 2014r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Z. zobowiązał ubezpieczoną A. M. do zwrotu pobranego świadczenia (renty rodzinnej) za okres od dnia 6 października 2013r. do dnia 31 grudnia 2013r. w kwocie 1.041,03 zł.

Odwołanie od tej decyzji złożyła ubezpieczona A. M. wnosząc o jej zmianę i odstąpienie od żądania zwrotu nienależnie pobranego świadczenia.

W odpowiedzi na odwołanie organ rentowy wniósł o jego oddalenie, podtrzymując swoje dotychczasowe stanowisko.

Sąd Okręgowy – Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w G. ustalił, co następuje:

Ubezpieczona A. M., ur. (...) w okresie od dnia 6 października 2013r. do dnia 31 marca 2014r. była uprawniona do renty rodzinnej, zaś od dnia 1 kwietnia 2014r. organ rentowy wstrzymał prawo do renty rodzinnej. Prawo do renty

rodzinnej, na wniosek z dnia 17 października 2013r. zostało przyznane decyzją z dnia 27 listopada 2013r., która została wysłana do odwołującej w dniu 9 grudnia 2013r. listem zwykłym. ZUS nie jest w stanie wykazać daty doręczenia przedmiotowej decyzji. Natomiast w dniu 6 grudnia 2013r. organ rentowy wypłacił ubezpieczonej kwotę 1.965,96 zł tytułem wyrównania świadczenia za okres od dnia 6 października 2013r. do dnia 30 listopada 2013r. wraz ze świadczeniem za miesiąc grudzień 2013r.

W dniu 28 lutego 2014r. wpłynęło do Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Z. zaświadczenie z Urzędu Skarbowego w T. informujące, że ubezpieczona w okresie od października do grudnia 2013 roku z tytułu zatrudnienia uzyskała P. w łącznej kwocie 17.168,32 zł.

Na podstawie przedmiotowego zaświadczenia organ rentowy dokonał rozliczenia renty rodzinnej. Zaskarżoną decyzją z dnia 14 marca 2014r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Z. zobowiązał ubezpieczoną A. M. do zwrotu pobranego świadczenia (renty rodzinnej) za okres od dnia 6 października 2013r. do dnia 31 grudnia 2013r. w kwocie 1.041,03 zł.

Powyższy stan faktyczny Sąd ustalił na podstawie akt emerytalnych ubezpieczonego.

Sąd, zważył co następuje

Odwołanie ubezpieczonej zasługuje na uwzględnienie.

Zgodnie z art. 104 ust 1 ustawy z dnia 17 grudnia 1998r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (tekst jednolity: Dz. U. z 2009r., Nr 153, poz. 1227 ze zmianami): prawo do emerytury lub renty ulega zawieszeniu lub świadczenia te ulegają zmniejszeniu, na zasadach określonych w ust. 3-8 oraz w art. 105, w razie osiągnięcia przychodu z tytułu działalności podlegającej obowiązkowi ubezpieczenia społecznego, o której mowa w ust. 2 oraz z tytułu służby wymienionej w art. 6 ust. 1 pkt 4 i 6 ”.

Za działalność podlegającą obowiązkowi ubezpieczenia społecznego, o której mowa w ust. 1, uważa się zatrudnienie, służbę lub inną pracę zarobkową albo prowadzenie pozarolniczej działalności, z uwzględnieniem ust. 3.

W myśl z art. 104 ust. 7 i 8 ww. ustawy prawo do emerytury, renty z tytułu niezdolności do pracy oraz renty rodzinnej, do której uprawniona jest jedna osoba, ulega zawieszeniu w razie osiągnięcia przychodu w kwocie wyższej niż 130 % przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia za kwartał kalendarzowy, ostatnio ogłoszonego przez Prezesa Głównego Urzędu Statystycznego. W razie osiągnięcia przychodu w kwocie przekraczającej 70 % przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia za kwartał kalendarzowy ostatnio ogłoszonego przez Prezesa GUS, nie wyżej jednak niż 130 % tej kwoty, świadczenie ulega zmniejszeniu o kwotę przekroczenia, nie większą jednak niż kwota maksymalnego zmniejszenia obowiązująca w dniu 31.12.1998 r. w wysokości:

1. 24 % kwoty bazowej obowiązującej przy ostatniej waloryzacji w 1998 r. - dla emerytury lub renty z tytułu całkowitej niezdolności do pracy;
2. 18 % kwoty bazowej, o której mowa w pkt 1 - dla renty z tytułu częściowej niezdolności do pracy;
3. 20,4 % kwoty bazowej, o której mowa w pkt 1 - dla renty rodzinnej, do której uprawniona jest jedna osoba.

Zgodnie z art. 104 ust. 9 cyt. ustawy kwoty maksymalnych zmniejszeń, o których mowa w ust. 8, podlegają podwyższeniu, przy zastosowaniu wskaźnika waloryzacji emerytur i rent w kolejnych terminach waloryzacji.

Trzeba także wskazać, że zgodnie z normą art. 138 ust.1 i 2 ustawy z dnia 17 grudnia 1998r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych osoba, która nienależnie pobrała świadczenia, jest obowiązana do ich zwrotu.

Za nienależnie pobrane świadczenia w rozumieniu ust. 1 uważa się:

1) świadczenia wypłacone mimo zaistnienia okoliczności powodujących ustanie lub zawieszenie prawa do świadczeń albo wstrzymanie wypłaty świadczeń w całości lub w części, jeżeli osoba pobierająca świadczenia była pouczona o braku prawa do ich pobierania;

2) świadczenia przyznane lub wypłacone na podstawie fałszywych zeznań lub dokumentów albo w innych przypadkach świadomego wprowadzenia w błąd przez osobę pobierającą świadczenia ”.

Po myśli § 20 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 07.02.1983r. w sprawie postępowania o świadczenia emerytalno – rentowe i zasad wypłaty tych świadczeń (Dz. U. z dnia 25.02.1983r. ze zm.) środkiem dowodowym stwierdzającym wysokość zarobku lub dochodu jest zaświadczenie zakładu pracy, a zgodnie z § 5 i 6 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z dnia 22.07.1992r. w sprawie szczegółowych zasad zawieszania lub zmniejszania emerytury i renty (Dz. U. Nr 58, poz. 290 z późn. zm.) zakład pracy zawiadamia organ rentowy do końca lutego każdego roku o łącznej kwocie dochodu osiągniętego przez emeryta lub rencistę w ubiegłym roku kalendarzowym. Ustalenie czy dochód emeryta lub rencisty uzasadniał wypłatę świadczeń w pełnej wysokości, ich zmniejszenie albo zawieszenie, następuje po upływie roku kalendarzowego na podstawie zawiadomienia zakładu pracy.

Jak stanowi § 3, ust. 1 i 3 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z dnia 22.07.1992r. w sprawie szczegółowych zasad zawieszania lub zmniejszania emerytury i renty, emeryt zawiadamia organ rentowy niezwłocznie o podjęciu (zaprzestaniu) pracy, służby lub działalności, zwanej dalej "działalnością". W zawiadomieniu o podjęciu działalności emeryt i rencista składa oświadczenie, czy jego zamiarem jest osiągnięcie dochodu:

1) nie powodującego zawieszenia ani zmniejszenia świadczeń,

2) powodującego zmniejszenie świadczeń albo

3) powodującego zawieszenie świadczeń.

Zgodnie natomiast z § 4 tegoż rozporządzenia jeżeli z oświadczenia emeryta wynika, że jego zamiarem jest osiągnięcie dochodów:

1) nie powodujących zawieszenia ani zmniejszenia świadczeń - organ rentowy wypłaca świadczenia w pełnej przysługującej wysokości,

2) powodujących zmniejszenie świadczeń - organ rentowy zmniejsza wysokość świadczeń:

a) o 24% kwoty bazowej - w przypadku emerytury i renty inwalidzkiej I i II grupy,

b) o 18% kwoty bazowej - w przypadku renty inwalidzkiej III grupy,

c) o 20,4% kwoty bazowej - w przypadku renty rodzinnej, do której uprawniona jest 1 osoba,

Wypłata świadczeń w pełnej wysokości, zmniejszenie świadczeń albo zawieszenie wypłaty świadczeń następuje do czasu, aż emeryt lub rencista zmieni treść złożonego wcześniej oświadczenia.

Kwestia sporna w niniejszej sprawie sprowadza się do tego, czy mając na uwadze ustalony stan faktyczny i obowiązujące przepisy odwołująca A. M. jest zobowiązana do zwrotu nienależnie pobranego świadczenia w okresie od 6 października 2013r. do dnia 31 grudnia 2013r., czy też nie i jakie są tego przyczyny.

Inicjując rozważania trzeba wskazać, że żądanie zwrotu uzasadnia w pierwszej kolejności stwierdzenie bezpodstawności wypłaconego świadczenia. Niezbędne jest również ustalenie złej wiary osoby pobierającej

świadczenie, a zatem istnienia po jej stronie świadomości takiego charakteru świadczenia. Dobrą wiarę wyłącza przeciwna wiedza, jak też niedołożenie należytej staranności.

Szczególnie istotnym elementem regulacji art. 138 ust. 2 pkt 1 ustawy z dnia 17 grudnia 1998r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (tekst jednolity: Dz.U. z 2009r., Nr 153, poz. 1227 ze zmianami) jest wymóg pouczenia osoby pobierającej świadczenia o okolicznościach, których wystąpienie w czasie pobierania świadczenia, powoduje utratę prawa do świadczeń (w ogóle lub w określonej wysokości), a obowiązek ten obciąża organ rentowy.

Nie chodzi tu zatem o pouczenie "o braku prawa do ich pobierania", jak stanowi powołany wyżej przepis, bowiem dyspozycja tego przepisu byłaby w istocie trudna do zrealizowania, gdyby opierać się jedynie na jego wykładni językowej. Według takiej interpretacji organ rentowy byłby obowiązany każdorazowo do ustalania z urzędu czy ubezpieczony ma prawo do pobierania świadczeń i pouczenia, że ubezpieczony utracił to prawo. Tymczasem chodzi tu o klasyczne pouczenie, w którym organ rentowy informuje ubezpieczonego, że utraci prawo do świadczenia, gdy wystąpią okoliczności, które zgodnie z przepisami prawa spowodują utratę tego prawa (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 28 czerwca 2005 r., III UK 63/05 – niepublikowany). Niewątpliwie pouczenie zawiera element wyjaśnienia, jednakże nie można pouczeniu przypisywać cech uzasadnienia (prawnego i faktycznego) decyzji, w którym organ rentowy dokonuje wykładni stosownych przepisów. Celem pouczenia, o którym mowa, nie jest więc wyczerpujące wyjaśnienie sytuacji prawnej i faktycznej ubezpieczonego, lecz pouczenie o konsekwencjach prawnych niezastosowania się świadczeniobiorcy do dyspozycji normy prawnej (vide – uzasadnienie wyroku Sądu Najwyższego z dnia 14 marca 2006 r. I UK 161/2005, OSNP z 2007r., Nr 5 – 6, poz.78).

Trzeba przy tym podkreślić, że zgodnie z ugruntowanym stanowiskiem judykatury pouczenie nie może być abstrakcyjne, obciążone brakiem konkretności, a w szczególności nie może odnosić się do wszystkich hipotetycznych okoliczności powodujących ustanie prawa do świadczenia, ponieważ takie pouczenie nie mogłoby zostać uznane za należyte i rodzące po stronie świadczeniobiorcy obowiązek zwrotu świadczenia (vide: wyrok Sądu Najwyższego z dnia 17 lutego 2005r., II UK 440/03, OSNP 2005/18/291, M.P.Pr.-wkł. 2005/12/23 Lex 155203).

Natomiast konsekwencją braku pouczenia jest niedopuszczalność nałożenia obowiązku zwrotu pobranego świadczenia.

Odnosząc powyższe na grunt przedmiotowej sprawy należy podnieść, że - skoro organ rentowy decyzją o przyznaniu ubezpieczonej prawa do renty rodzinnej z dnia 27 listopada 2013r., na odwrocie, której zawarte zostały m.in. pouczenia o okolicznościach powodujących zawieszenie prawa do tego świadczenia oraz o obowiązku zawiadomienia ZUS o osiągnięciu przychodu i jego wysokości, wysłał w dniu 9 grudnia 2013r. - to skarżąca otrzymała ją najprawdopodobniej w końcu grudnia 2013r. Dopiero z chwilą otrzymania tej decyzji spełniony został zatem wymóg pouczenia jej o braku prawa do pobierania renty rodzinnej z uwagi na osiągnięcie przychodu w wysokości powodującej zawieszenie prawa do świadczenia. Dlatego też zgodzić się trzeba ze skarżącą, iż świadczenia z tytułu renty rodzinnej za okres od 6 października do 31 grudnia 2013r. nie mogą być uznane za świadczenia nienależnie pobrane w rozumieniu art. 138 ust. 2 powołanej wyżej ustawy. Ubezpieczona otrzymała, bowiem wypłatę renty rodzinnej za ww. okres 6 grudnia 2013r., kiedy nie była jeszcze pouczona o braku prawa do ich pobierania. Nie obciąża jej, zatem określony w art. 138 ust. 1 ustawy o emeryturach i rentach z FUS, obowiązek zwrotu świadczeń za ten okres.

Według oceny Sądu świadczenie pobrane przez odwołującą nie jest świadczeniem nienależnym w rozumieniu art. 138 ust. 2 pkt 1 ustawy z dnia 17 grudnia 1998r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (tekst jednolity: Dz.U. z 2009r., Nr 153, poz. 1227 ze zmianami), ponieważ nie była ona pouczona o sytuacjach powodujących zawieszenie prawa do świadczenia (por. wyrok Sądu Apelacyjnego w Łodzi z dnia 19 kwietnia 2013r., sygn. akt III AUa 789/12, lex nr 1312045).

Reasumując; w przedmiotowej sprawie brak jest podstaw do uznania, iż odwołująca A. M. w okresie od dnia 6 października 2013r. do dnia 31 grudnia 2013r. pobrała nienależne świadczenie, co w pełni potwierdziło przeprowadzone postępowanie, a w konsekwencji odwołanie jest w pełni uzasadnione.

Biorąc wszystkie powyższe względy pod uwagę Sąd na mocy art. 477¹⁴ § 2 k.p.c. orzekł, jak w pierwszym punkcie wyroku. O kosztach orzeczono po myśli art. 98 k.p.c. w związku z § 12 ust 2 i § 2 ust. 1 i 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002r. w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu (Dz. U. Nr 163, poz. 1348 ze zm.) w punkcie drugim orzeczenia.

SSR (del.) Joanna Smycz